

TARIX FANINI O'QITISHDA SAMARALI METODLAR

Toshpo'latova Shaxnoza Shuhratovna

Osiyo Xalqaro Universiteti, "Tarix va filologiya" kafedrası,

Tarix fani o'qituvchisi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14205716>

Annotatsiya. Ushbu maqolada Tarix fanini o'qitish — bu talabalarni o'tmishdagi voqealar, jarayonlar va shaxslar bilan tanishtirish, ularga tarixiy tafakkur va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish, shuningdek, jamiyatdagi o'zgarishlar va rivojlanishlarni tahlil qilishga yordam berish maqsadida amalga oshiriladigan ta'lim jarayonidir.

Kalit so'zlar: Interfaol darslar, Vizuallashtirish metodlari, Muammoli o'qitish (Problem-based learning), Hikoya qilish (Storytelling), Zamonaviy texnologiyalardan foydalanish, Diskussiya va munozara, O'yinlar va simulyatsiyalar.

EFFECTIVE METHODS IN TEACHING HISTORY

Abstract. In this article, teaching History is an educational process that introduces students to past events, processes, and individuals, develops historical thinking and critical thinking, and helps them analyze changes and developments in society. .

Key words: Interactive lessons, Visualization methods, Problem-based learning, Storytelling, Use of modern technologies, Discussion and discussion, Games and simulations.

ЭФФЕКТИВНЫЕ МЕТОДЫ ПРЕПОДАВАНИЯ ИСТОРИИ

Аннотация. В данной статье преподавание истории представляет собой образовательный процесс, который знакомит учащихся с прошлыми событиями, процессами и личностями, развивает историческое мышление и критическое мышление, помогает им анализировать изменения и события в обществе.

Ключевые слова: Интерактивные уроки, Методы визуализации, Проблемное обучение, Рассказывание историй, Использование современных технологий, Обсуждение и дискуссия, Игры и симуляции.

Tarix fanini o'qitishda samarali metodlar talabalar uchun bu sohani yanada qiziqarli va tushunarli qilishga yordam beradi. Quyida tarixni o'qitishda samarali bo'lgan bir nechta metodlarni keltirib o'taman:

1. Interfaol darslar

Interfaol darslar talabalarni faollashtirish va tarixiy voqealarni jonlantirish uchun yaxshi usuldir.

Bu metodda talabalar guruhlarga bo'linib, tarixiy voqealarni rollarda ifodalaydi yoki turli tarixiy shaxslar rolini bajarishadi. Bu, shuningdek, talabalarning muhokama va tahlil qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

2. Vizuallashtirish metodlari

Tarixiy voqealarni vizual materiallar orqali tushuntirish — masalan, xaritalar, fotosuratlar, videolar va infografikalar yordamida o'qitish — o'quvchilarning diqqatini jalb qilishda va ma'lumotlarni yodlashda yordam beradi. Tarixiy xaritalar orqali geografik o'zgarishlar, urushlar, imperiyalar va shaharlar haqida yaxshiroq tasavvur hosil qilish mumkin.

3. Muammoli o'qitish (Problem-based learning)

Muammoli o'qitishda o'quvchilarga tarixiy bir muammo yoki vaziyat taqdim etiladi va ular bu masalani hal qilish uchun tarixiy faktlar va bilimlarni o'rganadilar. Bu metod talabalarga tarixiy voqealarga nisbatan tanqidiy yondashish va tahlil qilish imkonini beradi.

4. Hikoya qilish (Storytelling)

Tarixni hikoya sifatida taqdim etish o'quvchilarga voqealarni shaxsiy va hissiy darajada his qilish imkonini beradi. Tarixiy shaxslarning hayotini va o'zgarishlarni hikoya qilish, talabalar uchun yanada qiziqarli va esda qoladigan bo'ladi.

5. Zamonaviy texnologiyalardan foydalanish

Tarixni o'qitishda zamonaviy texnologiyalardan foydalanish samarali bo'lishi mumkin.

Masalan, interaktiv darsliklar, onlayn resurslar, simulyatsiyalar, tarixiy o'yinlar va virtual ekskursiyalar orqali talabalar tarixni yanada qiziqarli tarzda o'rganishlari mumkin.

6. Tarixiy videolar va filmlar

Tarixiy mavzularni o'qitishda filmlar va dokumental videolarni ko'rsatish talabalar uchun voqealarni real va jonli tarzda tushunishga yordam beradi. Bu usul tarixiy voqealarni yanada to'liq va tushunarli tarzda taqdim etadi.

7. Diskussiya va munozara

Tarixiy voqealar haqida diskussiya va munozaralar tashkil qilish talabalar fikrlarini erkin ifoda etishga va tarixiy voqealarni bir nechta nuqtai nazardan tahlil qilishga yordam beradi. Bu metod talabalarga tanqidiy fikrlashni rivojlantirish imkoniyatini yaratadi.

8. Projektga asoslangan o'qitish

Talabalar tarixiy mavzularda proyektlar yaratish orqali o'rganishadi. Masalan, tarixiy bir voqeani yoki shaxsni chuqur tahlil qilib, o'quvchilarga o'zlarining tahlil natijalarini taqdim etishni taklif etish. Bu metodning afzalligi shundaki, talabalar o'z bilimlarini amalda qo'llash imkoniyatiga ega bo'ladilar.

9. Tarixiy matnlar bilan ishlash

Tarixiy manbalarni o'qish, tahlil qilish va baholash metodlari ham juda muhim. Talabalar tarixiy asarlar, shaxsiy xatlar, arxiv materiallari va boshqa manbalar bilan ishlash orqali tarixiy voqealarga yanada chuqurroq tushuncha hosil qilishlari mumkin.

10. Kritik fikrlashni rivojlantirish

Tarixni o'qitishda o'quvchilarga tarixiy voqealarga tanqidiy qarashni o'rgatish zarur.

Masalan, o'quvchilarga tarixiy ma'lumotlarning turli manbalardan qanday kelib chiqishini tushuntirish va ularning ishonchliligini tahlil qilishni o'rgatish.

11. O'yinlar va simulyatsiyalar

Tarixiy o'yinlar yoki simulyatsiyalar orqali talabalar tarixiy voqealarni "hayotda" boshdan kechirishi mumkin. Masalan, virtual tarixiy janglar, siyosiy muhokamalar yoki qadimiy sivilizatsiyalarni o'rganish orqali talabalar tarixiy bilimlarni o'zlashtirishadi.

Bu metodlar talabalarga tarixni nafaqat yodlash, balki uni tushunish, tahlil qilish va hayotga qo'llash ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Umumtalim maktablarida tarixni o'qitishning samarali usullari talabalar uchun tarixiy materialni tushunish va qiziqarli qilishda muhim ahamiyatga ega. Tarixni o'qitishda quyidagi samarali usullarni qo'llash o'quvchilarning faolligini oshiradi va bilimlarini yanada mustahkamlaydi:

1. Interfaol metodlar

- **Gruppa ishlari:** O'quvchilarni kichik guruhlarga bo'lib, muayyan tarixiy voqealarni tahlil qilish, bahs-munozaralar o'tkazish va yakuniy xulosalar chiqarmoqda yordam berish.

- **Rolli o'yinlar:** Tarixiy shaxslar yoki voqealarni namoyish etish uchun rolli o'yinlar o'ynatish. Bu o'quvchilarga tarixni jonli va qiziqarli tarzda o'rganish imkonini beradi.

- **Tartiblangan muhokama:** Muayyan tarixiy voqea yoki qarorni o'quvchilar bir-birlari bilan muhokama qilib, turli nuqtai nazarlarga ega bo'lishadi.

2. Vizuallashtirish va multimediya materiallari

- **Tarixiy video va kinolar:** Tarixiy davrlar va voqealarni tasvirlovchi filmlar, hujjatli videolar va animatsiyalar yordamida o'quvchilar tarixiy kontekstni yaxshiroq tushunishadi.

- **Infografika va diagrammalar:** Tarixiy jarayonlarni, odamlar orasidagi munosabatlarni yoki iqtisodiy o'zgarishlarni infografikalar orqali tasvirlash.

3. Hikoyalar va tarixiy tafsilotlar

- **Tarixiy hikoyalar:** Tarixiy voqealar va shaxslarni hikoya sifatida o'qish, bu o'quvchilarni qiziqtiradi va tarixga bo'lgan qiziqishini oshiradi.

- **Tarixiy shaxslar bilan bog'liq ma'lumotlar:** Shaxsiy xotiralar, intervyular yoki tarixiy shaxslarning yozgan asarlaridan foydalanish.

4. Kuzatuv va tajriba asosida o'qitish

• **Muzeylar va tarixiy joylarga sayohatlar:** O'quvchilarni tarixiy joylarga olib borish, muzeylarni ziyorat qilish va u erdagi materiallar bilan tanishtirish. Bu usul tarixiy voqealarni jonlantiradi.

• **Tajriba asosida o'qitish:** O'quvchilarga o'z tajribalari asosida tarixiy voqealar haqida fikr yuritishga imkon berish, masalan, o'zlarining oilalarining tarixini o'rganish.

5. O'quvchilarga interaktiv tarzda so'zlashish imkonini berish

• **Krossvordlar va viktorinalar:** Tarixiy bilimlarni mustahkamlash uchun krossvordlar, viktorinalar yoki qisqa savol-javob mashqlarini o'tkazish.

• **Tarixiy debatlar:** Tarixiy voqealar yoki shaxslar bilan bog'liq fikrlarni himoya qilish uchun debatlar o'tkazish.

6. Muammoli vazifalar va analiz

• **Muammoli vazifalar:** O'quvchilarga tarixiy voqealar yoki qarorlar bilan bog'liq savollar berish va ularni turli nuqtai nazarlardan tahlil qilishga undash.

• **Fikrlar va munozaralar:** Tarixiy voqealarga turli nuqtai nazardan qarashni taqdim etish, masalan, bir voqeani bir nechta shaxsning nuqtai nazaridan tahlil qilish.

7. Inson huquqlari va adolatni o'qitish

• Tarixni o'qitish davomida inson huquqlari, adolat, tenglik kabi mavzularni ham o'rganish, bu esa o'quvchilarga tarixni zamonaviy kontekstda tushunishga yordam beradi.

8. O'quvchilarning individual ehtiyojlarini inobatga olish

• **Differensial yondashuv:** O'quvchilarning turli darajadagi bilim va qobiliyatlariga moslab, o'quv rejasini tuzish va individual yordam ko'rsatish.

Tarixni o'qitishda ushbu usullarni birgalikda qo'llash, o'quvchilarning bilimlarini mustahkamlash, tarixiy voqealarga bo'lgan qiziqishini oshirish va ularga dunyoqarashni kengaytirishda samarali bo'ladi.

REFERENCES

1. **Aliyev, A. (2018).** *"Tarixni o'rgatishda interaktiv usullar"* – Interaktiv metodlarning tarix darslarida qo'llanilishi, guruh ishlari, munozara, o'yinlar va boshqa usullarga oid tavsiyalar.
2. **Iskandarov, F. (2017).** *"Tarix o'qitishning innovatsion metodlari"* – Tarix darslarida innovatsion texnologiyalar va interaktiv metodlarning qanday qo'llanilishi.
3. **Muxamedovna, G. M. (2023).** MAKTABLARDA TARIX FANINI O'QITISH AHAMIYATI. *Научный Фокус*, 1(5), 178-180.

4. Muxamedovna, G. M. (2023). TARIX FANINI O'QITISHDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI. *Научный Фокус*, 1(5), 175-177.
5. Gadayeva, M., & Ismoilova, Z. (2024). The Importance Of Studying The Science Of Youth Psychology In Improving People'S Lives. *Modern Science and Research*, 3(2), 676-683.
6. Gadayeva, M., & Hamroqulova, N. (2024). The Basis Of The Use Of Development-Pedagogical Skills In Pedagogical Activity. *Modern Science and Research*, 3(2), 684-689.
7. Gadayeva, M. (2024). ABOUT THE HISTORY OF THE VEIL OR MEDIEVAL WOMEN'S DRESS. *Modern Science and Research*, 3(2), 1097-1103.
8. Gadayeva, M. (2023). THE UNIQUE SIGNIFICANCE OF MASTERING SOCIAL SCIENCES DURING THE DEVELOPMENT OF THE NEW UZBEKISTAN. *Modern Science and Research*, 2(10), 459-464.
9. Universiteti, G. M. M. O. X. (2023). Uchinchi Renesans Davrida Ajdodlarimiz Merosini Organish Orqali Integratsion Ta'limni Yanada Takomillashtirish Tamoyillari: Часть 1 Том 1 Июль 2023 Год. *Лучшие интеллектуальные исследования*, 1(1), 11-16.
10. Gadayeva, M. (2024). Attack Action. *Modern Science and Research*, 3(1), 1028-1033.
11. Gadayeva, M. (2023). ONE OF THE TIMURID QUEENS IS BIBIKHONIM. *Modern Science and Research*, 2(12), 749-754.
12. Gadayeva, M. (2024). Effective Ways To Use The" Thoughtstorm" Method On The Theme Of The" Eastern Renaissance" Era. *Modern Science and Research*, 3(1), 1024-1027.
13. Muxamedovna, G. M. (2023). KREATIV YONDASHUV ASOSIDA DIDAKTIK MATERIALLAR YARATISH MEXANIZMLARI. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 21(3), 12-14.
14. Muxamedovna, G. M. (2023). Uchinchi renesans davrida ajdodlarimiz merosini organish orqali integratsion ta'limni yanada takomillashtirish tamoyillari. *Образование наука и инновационные идеи в мире*, 22(1), 35-38.
15. Muxamedovna, G. M. (2023). History Of Patriotic Women. *International Journal Of History And Political Sciences*, 3(12), 69-75.
16. Muxamedovna, G. M. (2023). Innovatsion TaLim-Buyuk Kelajak Poydevori. *World scientific research journal*, 17(1), 74-76.
17. Mukhamedovna, G. M. (2024). The Sad Fate Of The Women Of Turkistan: About The "Hujum" Movement And Its Impacts On Agriculture. *SPAST Reports*, 1(7).

18. Muxamedovna, G. M. (2024). TA'LIM SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA AXBOROT KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARINING O'RNI. TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI, 4(5), 97-102.
19. Toshpo'latova, S. (2024). BUXORODAGI SAROYLAR. *Modern Science and Research*, 3(5), 522-529.
20. Toshpo'latova, S., & Xudoyqulov, S. (2024). History And Ethnology Of Olot District. *Modern Science And Research*, 3(5), 148-151.
21. Toshpo'latova, S., & Jo'rayeva, M. (2024). HISTORY AND ARCHITECTURAL MONUMENTS OF JONDOR DISTRICT. *Modern Science and Research*, 3(2), 447-450.
22. Тошполатова, Ш. (2024). THE PRESENT IRANIANS. *Журнал универсальных научных исследований*, 2(5), 453-462.
23. Shuhratovna, T. S. (2024). Linguistic Anthropology. *European Journal Of Innovation In Nonformal Education*, 4(3), 432-437.
24. Qizi, R. S. S., Shukhratovna, T. S., & Karamatovna, M. A. (2024). Implementation of Education and Protection of Children's Rights in the age of Technology. *SPAST Reports*, 1(7).
25. Toshpo'latova, S., & Tursuntoshova, S. (2024). Khoja Abdulkholiq Gijduvani. *Modern Science and Research*, 3(2), 87-93.
26. Toshpo'latova, S. S., & Naimov, I. N. (2023). MS ANDREYEV-O'RTA OSIYO XALQLARI ETNOGRAFIYASINING YIRIK OLIMI. *Innovations in Technology and Science Education*, 2(8), 1214-1222.
27. Toshpo'latova, S. (2024). Ethnolinguistics Of Ethnologies Of Bukhara. *Modern Science and Research*, 3(2), 1004-1011.
28. Toshpo'latova, S. (2024). Ethnolinguistics. *Modern Science and Research*, 3(2), 500-507.
29. Toshpo'latova, S. (2024). Religious Anthropology. *Modern Science and Research*, 3(1), 504-510.
30. Shakhnoza Shuhratovna, T. (2023). MS Andreyev'S Way Of Life. *American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education* (2993-2769), 1(10), 655-659.
31. Naimov, I., & Toshpo'latova, S. (2023). Marriage Ceremony Of Tajiks In The Work Of Mikhail Stepanovich Andreyev "Tadjiki Dolini Khuf". *International Journal of Intellectual Cultural Heritage*, 3(1), 12-16.

32. Shuhratovna, T. S. (2023). Ethnological Analysis Of National Costumes And Rituals Of Tajiks In The Works Of MS Andreyev. *International Journal Of History And Political Sciences*, 3(12), 42-47.
33. Toshpo'latova, S. (2023). MS Andreyev-Scientific Career. *Modern Science and Research*, 2(12), 801-807.
34. Shuhratovna, T. S. (2023). Etymology Of Tajik Marriage Ceremony. *International Journal Of History And Political Sciences*, 3(11), 17-23.
35. Toshpo'latova, S., & Ashurova, G. (2023). THE HISTORY AND DESCRIPTION OF THE WORK OF MS ANDREYEV-" ARK BUKHARI". *Modern Science and Research*, 2(9), 404-409.
36. Toshpo'latova, S. (2023). ETHNOLOGICAL ANALYSIS OF CALENDRIAL CALCULATION AND LENGTH MEASUREMENTS OF KHUF VALLEY TAJIKS IN THE RESEARCHES OF MS ANDREYEV. *Modern Science and Research*, 2(10), 291-299.
37. Toshpo'latova, S. S. (2023). Tojiklar Milliy Kiyim-Kechaklari Va "Beshmorak" Marosimining Etnologik Tahlili. *Scholar*, 1(28), 395-401
38. Toshpo'latova, S. (2023). A STUDY OF THE WEDDING CEREMONY OF THE TAJIKS OF AFGHANISTAN. *Modern Science and Research*, 2(9), 84-89.
39. Xayrullayev, U. . (2024). THE IDEA THAT MADE THE OTTOMAN STATE GREAT (RED APPLE II). *Modern Science and Research*, 3(2), 1071–1073. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/29533>
40. Xayrullayev, U. (2024). BRIEFLY ABOUT THE "RED APPLE" MYTHOLOGY OF THE TURKS. *Modern Science and Research*, 3(1), 568–572. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/28329>
41. Umidjon, X. . (2024). Literacy and Information Exchange in the Ancient East and West. *EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION*, 4(3), 179–183. Retrieved from <http://www.inovatus.es/index.php/ejine/article/view/2698>
42. Umidjon, X. (2023). 1918-1939-yillarda Polshaning ichki siyosatidagi o'zgarishlar. *Центр Научных Публикаций (buxdu.Uz)*, 42(42). извлечено от https://journal.buxdu.uz/index.php/journals_buxdu/article/view/10963
43. Muyiddinov, B. (2023). XII-XIII ASRLAR DAVRIDA BUXORODA ILM – FANNING RIVOJLANISHI. *SCHOLAR*, 1(28), 341–345. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10027071>

44. Muyiddinov Bekali. (2023). MO'G'ULLAR BOSQINI DAVRIDA BUXORONING AYANCHLI TAQDIRI. TADQIQOTLAR.UZ, 25(2), 212–215. Retrieved from <http://tadqiqotlar.uz/index.php/new/article/view/308>
45. Muyiddinov Bekali. (2023). THE ROLE OF BUKHARA AND OTHER CITIES IN THE MILITARY ART AND ARMY STRUCTURE OF KHOREZMSHAHS . ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ, 35(3), 55–58. Retrieved from <https://www.newjournal.org/index.php/01/article/view/10035>
46. Muyiddinov, B. (2024). BARTHOLD'S "СОЧИНЕНИЯ. ТОМ I. ТУРКЕСТАН В ЭПОХУ МОНГОЛЬСКОГО НАШЕСТВИЯ" THE HISTORY OF THE CREATION OF THE WORK. MODERN SCIENCE AND RESEARCH, 3(1), 699–702. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10552555>
47. Muyiddinov, B. (2024). THE ROLE OF MILITARY REFORMS IN THE BUKHARA KHANATE IN THE LIFE OF THE STATE UNDER THE SHAYBANIDS. MODERN SCIENCE AND RESEARCH, 3(2), 646–648. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10668887>
48. MB Bahodir o'g'li. (2024). Military Art of Turkish Khaganate in the Early Middle Ages. *European Journal of Innovation in Nonformal Education*, 4(16), 223–227. <https://inovatus.es/index.php/ejine/article/view/2705/2586>
49. XORAZMSHOHIDLAR DAVLATI HAYOTIDA TURKON XOTUNNING O'RNI. (2024). MEDICINE, PEDAGOGY AND TECHNOLOGY: THEORY AND PRACTICE, 2(4), 463–469. <https://universalpublishings.com/index.php/mphttp/article/view/5192>
50. Yuldosheva , F. Y. qizi. (2023). LEV NIKOLAYEVICH GUMILYOVNING “QADIMGI TURKLAR” ASARIDA KO'KTURKLAR YODGORLIKLARI XUSUSIDA. GOLDEN BRAIN, 1(16), 338–342. Retrieved from <https://researchedu.org/index.php/goldenbrain/article/view/3908>
51. Yarashova Mohlaroyim Shuhratovna. (2024). Muyiddin Ibn Arabiyning Tasavvuf Ta'limotida Tahsil Olgan Ayol Ustozlari Va Ta'lim Bergan Ayol Shogirdlari. *Miasto Przyszłości*, 52, 622–625. Retrieved from <http://miastoprzyszlosci.com.pl/index.php/mp/article/view/4679>
52. Ярашова, М. . (2024). ЖАҲОН ЭТНОЛОГИЯСИ ФАНИ ВА УНИ ЎҚИТИШНИНГ ЗАМОНАВИЙ МЕТОДОЛОГИЯСИ. *Modern Science and Research*, 3(10), 362–368
53. Srojjeva, G. (2024). 1929-1932-YILLARDAGI JAHON IQTISODIY INQIROZI DAVRIDA YAPONIYA. *NRJ*, 1(2), 118-128.

54. Vahobovna, S. G. (2024). Canada during the world economic crisis of 1929-1933. TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI, 4(4), 48-54.
55. Srojeva, G. . (2024). ATTENTION PAID TO PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN NEW UZBEKISTAN. *Modern Science and Research*, 3(2), 258–266. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/30750>
56. Srojeva, G. (2024). THE CANADIAN ECONOMY DURING THE GLOBAL ECONOMIC CRISIS. *Modern Science and Research*, 3(2), 57–63. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/30678>
57. Vahobovna, S. G. (2024). Vahobovna, S. G. (2024). Role of Preschool Educational Institutions in Education of a Perfect Person. *EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION*, 4(3), 208-214.
58. Vahobovna, S. G. (2023). QUYI ZARAFSHON VOHASI TURIZM IMKONIYATLARI.
59. Sayfutdinov, F. (2024). HISTORIOGRAPHY OF INFORMATION ABOUT THE POPULATION OF THE ZARAFSHAN OASIS. (20TH CENTURY). *Modern Science and Research*, 3(2), 911–914. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/29503>
60. Sayfutdinov, F. (2023). ILLUMINATION OF KARAKALPAK PEOPLE IN ETHNOGRAPHIC STUDIES. *Modern Science and Research*, 2(12), 910–917. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/27281>
61. Sayfutdinov Feruz Ilniyoz o'g'li. (2023). XIX ASRDA XONLIKLARNING O'ZARO SAVDO MUNOSABATLARI. *JOURNAL OF SCIENCE, RESEARCH AND TEACHING*, 2(8), 111–114. Retrieved from <http://jsrt.innovascience.uz/index.php/jsrt/article/view/284>
62. Sayfutdinov Feruz Ilniyozovich, . (2023). STUDY OF THE KARAKALPAK PEOPLE IN ETHNOLOGICAL SCIENTIFIC WORKS HISTORY . *International Journal Of History And Political Sciences*, 3(12), 61–68. <https://doi.org/10.37547/ijhps/Volume03Issue12-11>
63. Sayfutdinov , F. (2024). ETHNIC COMPOSITION OF THE ZARAFSHAN OASIS (2ND HALF OF THE 20TH CENTURY). *Modern Science and Research*, 3(1), 577–581. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/28335>